

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка (Суми)
кафедра соціальної роботи і менеджменту соціокультурної діяльності
Департамент соціального захисту населення
Сумської обласної державної адміністрації
Служба у справах дітей Сумської обласної державної адміністрації
Сумський обласний центр соціальних служб
Громадська організація «Ліга сучасних жінок»
Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти (Суми)
кафедра педагогіки, спеціальної освіти та менеджменту
Київський університет імені Бориса Грінченка (Київ)
кафедра соціальної педагогіки та соціальної роботи
Східноукраїнський національний університет
імені Володимира Даля (Сєверодонецьк)
кафедра практичної психології та соціальної роботи
Національний університет «Чернігівська політехніка» (Чернігів)
кафедра соціальної роботи
Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя (Ніжин)
кафедра соціальної педагогіки і соціальної роботи
Черкаський державний технологічний університет (Черкаси)
кафедра соціального забезпечення
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка (Тернопіль)
кафедра соціальної роботи, спеціальної освіти і менеджменту соціокультурної діяльності
Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди (Харків)
кафедра соціальної роботи і соціальної педагогіки
Криворізький державний педагогічний університет (Кривий Ріг)
кафедра соціальної педагогіки і соціальної роботи
Природничо-гуманітарний університет імені Яна Длугоша
(Ченстохова, Республіка Польща)
кафедра соціальної політики, соціальної роботи і туризму
Молдовський державний університет (Кишинів, Республіка Молдова)
докторська школа соціальних і педагогічних наук

СОЦІАЛЬНА ПІДТРИМКА СІМ'Ї ТА ДИТИНИ У СОЦІОКУЛЬТУРНОМУ ПРОСТОРИ ГРОМАДИ

Матеріали
III Всеукраїнської науково-практичної конференції
з міжнародною участю

01-02 червня 2021 року, м. Суми

*Рекомендовано до друку рішенням Вченої ради
Сумського державного педагогічного університету
імені А.С. Макаренка
(протокол № 13 від 22.06.2021 р.)*

Редакційна колегія:

- А.О. Полянничко* – кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри соціальної роботи і менеджменту соціокультурної діяльності СумДПУ імені А.С. Макаренка;
О.М. Полякова – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри соціальної роботи і менеджменту соціокультурної діяльності СумДПУ імені А.С. Макаренка, голова ГО «Ліга сучасних жінок»;
О.В. Знобей – викладач кафедри соціальної роботи і менеджменту соціокультурної діяльності СумДПУ імені А.С. Макаренка;
Є.В. Стеценко – старший лаборант кафедри соціальної роботи і менеджменту соціокультурної діяльності СумДПУ імені А.С. Макаренка.

С69 Соціальна підтримка сім'ї та дитини у соціокультурному просторі громади : матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю (01-02 червня 2021 року, м. Суми). – Суми : ФОП Цьома С.П., 2021. – 310 с.

Збірник містить матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю «Соціальна підтримка сім'ї та дитини у соціокультурному просторі громади».

У збірнику розглядаються технології соціально-педагогічної, психологічної, корекційної та соціокультурної підтримки сім'ї і дитини у вітчизняному та зарубіжному контексті; партнерство державних та громадських організацій у сфері надання соціальних послуг сім'ї та дитині; гендерний підхід як засіб оптимізації соціальної підтримки і соціально-правового захисту сім'ї та дитини; підготовка фахівців соціальної та соціокультурної сфери до соціальної підтримки сім'ї та дитини.

УДК 316.356.2:316.61:37.013.42(063)

© Колектив авторів, 2021

© ФОП Цьома С.П., 2021

ЗМІСТ

Секція 1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ СОЦІАЛЬНОЇ ПІДТРИМКИ СІМ'Ї ТА ДИТИНИ У СУЧАСНИХ УМОВАХ

Атрощенко Н. М. ПЕДАГОГІЧНА ОСВІТА БАТЬКІВ ЯК ОСНОВА СІМЕЙНОГО ВИХОВАННЯ	10
Бажок А. В., Полякова О. М. АБОРТ У НЕПОВНОЛІТНІХ ЯК СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА.....	13
Бойко П. В., Пономаренко Л. І. МЕТОДИ ТА ФОРМИ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ПІДЛІТКІВ З ДЕВІАНТНОЮ ПОВЕДІНКОЮ	17
Вакуленко О. В. РОЛЬ РОДИНИ В АДАПТАЦІЇ УЧАСНИКА БОЙОВИХ ДІЙ ДО МИРНОГО ЖИТТЯ.....	20
Василюк Т. Г. СОЦІАЛЬНО-МОЛОДІЖНА РОБОТА: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ	23
Волкова А. А., Знобей О. В. ЗМІСТ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ РОБОТИ З СІМ'ЯМИ ВИМУШЕНИХ ПЕРЕСЕЛЕНЦІВ	25
Гайдар Т. А., Гончаренко О. В. КОНСУЛЬТУВАННЯ ЯК МЕТОД НАДАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ДОПОМОГИ	28
Гонтар В. В., Знобей О. В. СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА РОБОТА З СІМ'ЯМИ, ЯКІ ОПИНИЛИСЯ В СКЛАДНИХ ЖИТТЄВИХ ОБСТАВИНАХ	31
Губар О. Є. РОЗВИТОК ІНКЛЮЗІЇ В УКРАЇНІ	34
Гужва А. А. СОЦІАЛЬНА ПОМОЩЬ СЕМЬЯМ С ДЕТЬМИ, КОТОРЫЕ ПОТЕРЯЛИ КОРМИЛЬЦА	38
Джиквас А. О. ВПЛИВ СОЦІОЛОГІЧНИХ ПОКАЗНИКІВ НА КОРЕЛЯЦІЙНИЙ АНАЛІЗ: ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ТА ПОБУДОВИ.....	40
Журба І. О. НАДАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ПІДТРИМКИ З МЕТОЮ АДАПТАЦІЇ СІМЕЙ УЧАСНИКІВ АТО/ООС	42
Зінченко Т. В. ДО ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ В ОТГ: СИСТЕМНИЙ ПІДХІД	45
Івашина Л. П. ПІДТРИМКА СІМ'Ї У ПРОЯВАХ ІНТЕРНЕТ-ЗАЛЕЖНОСТІ ДІТЕЙ ШКІЛЬНОГО ВІКУ	49
Івашко В. В. СОЦІАЛЬНА ПІДТРИМКА СІМЕЙ З ДІТЬМИ В УКРАЇНІ	51

Кива А. В., Рижанова А. О. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ З ДІТЬМИ З ОБМЕЖЕНИМИ ФУНКЦІОНАЛЬНИМИ МОЖЛИВОСТЯМИ В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ	54
Кирпань Е. В., Ключко О. О. ІНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАДАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ДОПОМОГ ЛЮДЯМ ПЕНСІЙНОГО ВІКУ	58
Ключко О. М., Ключко О. О. АКТУАЛІЗАЦІЯ ДОСВІДУ ІЗ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ У СФЕРІ ЗАЙНЯТОСТІ	62
Конончук А. І. ПРОФІЛАКТИКА БЕЗДОГЛЯДНОСТІ ТА БЕЗПРИТУЛЬНОСТІ ДІТЕЙ У ГРОМАДІ: ДЕЯКІ АСПЕКТИ ТЕОРІЇ І ПРАКТИКИ У КОНТЕКСТІ ГЕНЕЗИ ВИРІШЕННЯ	65
Лях Т. Л. ПРОБЛЕМИ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВОЛОНТЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В СОЦІАЛЬНІЙ СФЕРІ	69
Макаренко С. Р., Пономаренко Л. І. КІБЕРБУЛІНГ ЯК СОЦІАЛЬНА ПРОБЛЕМА	72
Макаренко Ю. А., Знобей О. В. ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ З РІЗНИМИ ТИПАМИ СІМЕЙ	75
Матяш Д. О., Полякова О. М. ПРОБЛЕМА АЛКОГОЛІЗАЦІЇ ПІДЛІТКІВ В УКРАЇНІ	79
Нікітіна В. О., Пономаренко Л. І. ЗМІСТ ТА ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ	82
Олійник Г. М. ВПЛИВ НАСИЛЬСТВА НА ЖИТТЄДІЯЛЬНІСТЬ СІМ'Ї ТА РОЗВИТОК ОСОБИСТОСТІ ДИТИНИ	86
Останіна Н. С. СОЦІАЛЬНА РОБОТА В ГРОМАДІ З СІМ'ЯМИ, ЯКІ ПЕРЕБУВАЮТЬ У СКЛАДНИХ ЖИТТЄВИХ ОБСТАВИНАХ	89
Прудник В. В. СОЦІАЛЬНЕ ПРОЕКТУВАННЯ ЯК ЗАСІБ СОЦІАЛЬНОЇ ПРОФІЛАКТИКИ ПРАВОПОРУШЕНЬ СЕРЕД СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ КОЛЕДЖУ	93
Романченко Є. Б., Полякова О. М. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВА ДИТИНИ НА ВИХОВАННЯ В СІМ'Ї: НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ	95
Сафронова Д. А., Панасюк В. Ю. БЛАГОДІЙНІСТЬ У РОЗВ'ЯЗАННІ ПРОБЛЕМ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ І ПІДТРИМКИ БАТЬКІВСТВА І ДИТИНСТВА НА РІВНІ ГРОМАДИ	99
Сім'ячко А. В., Пономаренко Л. І. ЗАХИСТ ТРУДОВИХ ПРАВ ЛЮДЕЙ ПЕНСІЙНОГО ВІКУ	101
Спіріна Т. П. ОЦІНКА ПОТРЕБ ВРАЗЛИВИХ ГРУП НАСЕЛЕННЯ У КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В УКРАЇНІ	104

Таран М. В., Знобей О. В.	
СОЦІАЛЬНА РОБОТА З МОЛОДОЮ СІМ'ЄЮ В УКРАЇНІ.....	106
Тернова Л. Ю.	
МОТИВАЦІЯ ПРАЦІВНИКІВ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ: ПРОБЛЕМИ І ОСОБОЛИВОСТІ.....	108
Толкачова Т. О.	
СІМ'Я В СИСТЕМІ СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНОГО ЗНАННЯ.....	110
Шимко І. М.	
СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА РЕАБІЛІТАЦІЯ ПІДЛІТКІВ, СХИЛЬНИХ ДО СУЇЦИДУ	113
Шпиг Н. О.	
УЧАСТЬ ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ В РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ІНСТИТУЦІЙНОГО ДОГЛЯДУ ТА ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ	116
Ядвіга О. В.	
НАДАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ПІДТРИМКИ СІМ'І ТА ДІТЯМ В ОТГ	118
Секція 2 ТЕХНОЛОГІЇ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ, ПСИХОЛОГІЧНОЇ І КОРЕКЦІЙНОЇ ПІДТРИМКИ СІМ'І ТА ДИТИНИ: ВІТЧИЗНЯНИЙ І ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД	
Bejger Halina, Borisyuk Swietłana	
TECHNOLOGIE WSPIERANIA DZIECKA I JEGO RODZINY W INSTYTUCJACH PIECZY ZASTĘPCZEJ	121
Буйвал А. М., Гончаренко О. В.	
ДІЯЛЬНІСТЬ ЦЕНТРІВ СОЦІАЛЬНИХ СЛУЖБ ЯК СУБ'ЄКТІВ РЕАЛІЗАЦІЇ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ І СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ В УКРАЇНІ.....	124
Ван Юйхун	
РОЛЬ УЧИТЕЛЯ МУЗИКИ В СОЦІАЛЬНОМУ ВИХОВАННІ ДИТИНИ В КНР	128
Василенко О. М.	
ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПІДТРИМКИ СІМ'І, ЯКА ВИХОВУЄ ДІТЕЙ-СИРИТ	130
Васильєва М. П., Коловоротна Н. А.	
ЗМІСТ РОБОТИ СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА ЗАКЛАДУ ОСВІТИ З ПОПЕРЕДЖЕННЯ СІМЕЙНОГО НАСИЛЛЯ	133
Вертель М. Ю.	
СІМЕЙНИЙ ПАТРОНАТ ЯК ПОСЛУГА СІМ'ЯМ, ЯКІ ОПИНИЛИСЬ В СКЛАДНИХ ЖИТТЄВИХ ОБСТАВИНАХ, НА ТЕРИТОРІЇ СУМСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ	135
Звенігородська Ю. О., Клочко О. О.	
ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ У РОБОТІ АСИСТЕНТА З ДІТЬМИ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ.....	138
Зичков А. К., Зичкова В. О.	
ВЗАЄМОДІЯ ЗАКЛАДУ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ТА СІМ'І У ЗДІЙСНЕННІ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРОФІЛАКТИКИ ПРАВОПОРУШЕНЬ ..	141

Знобей О. В.	
ЗМІСТ РОБОТИ СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА З ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ ПІДЛІТКІВ.....	143
Іванченко К. Б., Знобей О. В.	
ОСОБЛИВОСТІ ПРАКТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА З СІМ'ЯМИ, ЩО ВИХОВУЮТЬ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ.....	146
Іонова І. М.	
ДО ПИТАННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ УЧНІВСЬКОГО САМОВРЯДУВАННЯ ЯК ЗАСОБУ ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ ПІДЛІТКІВ..	149
Коцур І. В., Гончаренко О. В.	
ТЕХНОЛОГІЯ ПІДГОТОВКИ ВИПУСКНИКІВ ІНТЕРНАТНИХ ЗАКЛАДІВ ДО САМОСТІЙНОГО ЖИТТЯ.....	151
Кривоконь Н. І., Оксененко І. О.	
ОСОБЛИВОСТІ НАДАННЯ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИХ ПОСЛУГ СІМ'ЯМ З ДІТЬМИ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ (з досвіду роботи Дитячої програми Благодійної організації «Харківський єврейський благодійний фонд «Хесед - Шааре Тиква»»)	155
Кустенко К. Ю., Рижанова А.О.	
ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРОФІЛАКТИКИ НЕГАТИВНИХ ЗВИЧОК СЕРЕД ПІДЛІТКІВ В ЗЗСО	158
Лісовець О. В.	
ВИХОВАННЯ СІМЕЙНИХ ЦІННОСТЕЙ СТУДЕНТІВ У ПОЗААУДИТОРНІЙ РОБОТІ	162
Луць К. О.	
ОСОБЛИВОСТІ ВИЗНАЧЕННЯ ПОТРЕБИ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД У СОЦІАЛЬНІЙ ПОСЛУЗІ ПАТРОНАТУ	164
Обухова К. О.	
СОЦІАЛЬНИЙ СУПРОВІД ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ ПІД ЧАС ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ	167
Полякова К. М., Василенко О. М.	
ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ВІДЕОЛЕКТОРІЯ В ПРОФІЛАКТИЦІ ВЖИВАННЯ НАРКОТИЧНИХ РЕЧОВИН ПІДЛІТКАМИ	170
Полякова О. М., Пономаренко Л. І.	
ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ «ЛІГА СУЧАСНИХ ЖІНОК» ЯК ОСЕРЕДОК СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ В СУМСЬКОМУ РЕГІОНІ	173
Потьомкіна Н. З.	
МУЛЬТИДИСЦИПЛІНАРНА КОМАНДА З СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРОФІЛАКТИКИ ІНТЕРНЕТ-ЗАЛЕЖНОСТІ СТАРШОКЛАСНИКІВ.....	176
Размолодчикова І. В.	
СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ ІНТЕРАКТИВНИЙ ТЕАТР ЯК МЕТОД СОЦІАЛЬНОГО ВПЛИВУ ТА СОЦІАЛЬНОЇ ПІДТРИМКИ СІМ'Ї ТА ДИТИНИ.....	179
Романова І. А.	
СОЦІАЛЬНА ТЕРАПІЯ СІМ'Ї ТА ДИТИНИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМИ ІГРАМИ	182
Руденко Н. В., Клочко О. О.	
АНАЛІЗ ПРОФІЛАКТИЧНИХ ПРОГРАМ З ПОДОЛАННЯ АДИКТИВНОЇ ПОВЕДІНКИ НЕПОВНОЛІТНІХ.....	184

Салата К. О.	
ЗМІСТ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПІДТРИМКИ БАТЬКІВ ДІТЕЙ ІЗ ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ.....	188
Романова І. А., Сарнавський М. О.	
ІНТЕЛЕКТУАЛЬНІ ІГРИ В КОРЕКЦІЙНО-РОЗВИВАЛЬНИХ ПРОГРАМАХ ДЛЯ ПІДЛІТКІВ.....	190
Єсіна Н. О., Сініченко А. С.	
ТЕХНОЛОГІЯ РОБОТИ СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА З ПРОТИДІЇ БУЛІНГУ В УЧНІВСЬКОМУ СЕРЕДОВИЩІ ЗАКЛАДУ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ.....	193
Хаврат К. А.	
ТЕХНОЛОГІЇ СОЦІАЛЬНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ДІТЕЙ-СИРИТ ТА ДІТЕЙ, ПОЗБАВЛЕНИХ БАТЬКІВСЬКОГО ПІКЛУВАННЯ.....	196
Хлебнік С. Р.	
МЕТОДИ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПІДТРИМКИ ДІТЕЙ ПІДЛІТКОВОГО ВІКУ ІЗ СІМЕЙ УЧАСНИКІВ БОЙОВИХ ДІЙ НА СХОДІ УКРАЇНИ.....	201
Шеплякова І. О., Новицька А. О.	
СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ПІДТРИМКА УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ В ЗАКЛАДАХ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ.....	204
 Секція 3. ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ МЕНЕДЖМЕНТУ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У СФЕРІ НАДАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ СІМ'Ї ТА ДИТИНИ	
Блискун О. О.	
СІМ'Я ЯК СУБ'ЄКТ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ПРОСТОРІ ГРОМАДИ.....	208
Васильєва М. П., Черненко К. Р.	
ОБРАЗОТВОРЧЕ МИСТЕЦТВО У СОЦІАЛЬНОМУ ВИХОВАННІ ПІДЛІТКІВ.....	210
Жигаренко І. Є.	
ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ МЕНЕДЖМЕНТУ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ СУЧАСНОГО СОЦІУМУ.....	212
Завацький Ю. А.	
МЕНЕДЖМЕНТ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У СФЕРІ НАДАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ТА ОСВІТНИХ ПОСЛУГ ДИТИНИ.....	214
Калаур С. М.	
СОЦІОКУЛЬТУРНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ВАГОМИЙ ЧИННИК У ПРОФІЛАКТИЦІ ПІДЛІТКОВОЇ АГРЕСІЇ.....	216
Клименко Ю. А.	
ОРГАНІЗАЦІЯ ЗМІСТОВНОГО ДОЗВІЛЛЯ УЧАСНИКІВ БОЙОВИХ ДІЙ ТА ЧЛЕНІВ ЇХ СІМЕЙ.....	219
Панасюк В. Ю.	
ПРИНЦИПИ ОРГАНІЗАЦІЇ КУЛЬТУРНО-ТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НАСЕЛЕННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД.....	222

Побокіна Г. М. РЕСУРСНА БАЗА СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: ВІТЧИЗНЯНИЙ ДОСВІД.....	223
---	-----

Секція 4. ГЕНДЕРНИЙ ПІДХІД У ПИТАННЯХ СОЦІАЛЬНОЇ ПІДТРИМКИ І СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВОГО ЗАХИСТУ СІМ'Ї ТА ДИТИНИ

Балишева К. В., Полякова О. М. ГЕНДЕРНІ СТЕРЕОТИПИ В РЕКЛАМІ НА ЗОВНІШНІХ НОСІЯХ: ДОСВІД М. СУМИ.....	226
Берсенцова А. Ю., Полякова О. М. СУТНІСТЬ ГЕНДЕРНОЇ СОЦІАЛІЗАЦІЇ: СПРОБА АНАЛІЗУ СУЧАСНИХ НАУКОВИХ ТЛУМАЧЕНЬ	229
Гіленко Д. Г., Гончаренко О. В. ЖІНКИ ЯК ОБ'ЄКТИ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ І СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ.....	232
Лесь А. О., Полякова О. М. СОЦІАЛЬНА РОБОТА З ЖІНКАМИ ПОСТТРАЖДАЛИМИ ВІД ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА В УКРАЇНІ	236
Лісяна А. О., Полякова О. М. ПРОБЛЕМИ ПОШИРЕНOSTІ ГЕНДЕРНИХ СТЕРЕОТИПІВ СЕРЕД МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІНЬ.....	240
Луценко О. А. ЧОЛОВІК В СИТУАЦІЇ ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА ЯК ОБ'ЄКТ ...	244
Площик Н. С., Іонова І. М. ПРОВІДНІ ПРИНЦИПИ, ФОРМИ І МЕТОДИ ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ ЗДОРОВ'Я ЮНАКІВ	248
Терновська В. В., Пономаренко Л. І. НАСИЛЬСТВО НАД ЖІНКАМИ ЯК СОЦІАЛЬНА ПРОБЛЕМА.....	251
Тірон В. О., Луценко О. А. СУРОГАТНЕ МАТЕРИНСТВО З ПОЗИЦІЇ ГЕНДЕРНОГО ПІДХОДУ ..	254
Файдюк О. В. УЧАСНИЦІ БОЙОВИХ ДІЙ ЯК ОБ'ЄКТ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ В ТЕРИТОРІАЛЬНІЙ ГРОМАДІ	258
Швидкий А. Л., Луценко О. А. ПРАЦЮЮЧА ЖІНКА З СІМЕЙНИМИ ОБОВ'ЯЗКАМИ: ОСОБЛИВОСТІ ЗАРУБІЖНОГО СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВОГО ЗАХИСТУ	261

Секція 5. ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ ТА СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ СФЕРИ ДО СОЦІАЛЬНОЇ ПІДТРИМКИ СІМ'Ї ТА ДИТИНИ

Васильєва М. П. ПІДГОТОВКА СОЦІАЛЬНИХ ПЕДАГОГІВ ДО СОЦІАЛЬНОЇ ПІДТРИМКИ СІМ'Ї ТА ДИТИНИ В ЗАКЛАДІ ОСВІТИ.....	265
Децюк Т. М. ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ ДО РОБОТИ З СІМ'ЯМИ В УМОВАХ ЗВО.....	269

збірник. Випуск 74. Харків, 2005. С.3-9.

3. *Мартинов А.Ю. Загальна декларація прав людини 1948 // Енциклопедія сучасної України : у 30 т. / ред. кол. І.М. Дзюба [та ін.] ; НАН України, НТШ. К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2001–2020. С. 672.*
4. *Чвикалов В.В. Гендерное равенство в праве: Дисс. ... канд. юрид. наук. Краснодар. 2012. 261 с.*

Файдюк О. В.,

аспірантка кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи Інституту людини, Київський університет імені Бориса Грінченка

УЧАСНИЦІ БОЙОВИХ ДІЙ ЯК ОБ'ЄКТ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ В ТЕРИТОРІАЛЬНІЙ ГРОМАДІ

У період з 2014 року по сьогодні в Україні тривають бойові дії, викликані агресією Російської Федерації. Ці події спричинили появу нового об'єкта для вітчизняної соціальної роботи – учасників бойових дій, які потребують соціальної допомоги та підтримки. Зазвичай, коли ми говоримо про психологічну підтримку чи соціальну допомогу ветеранів та їхніх сімей, йдеться, насамперед, про чоловіків-ветеранів, а не про жінок. Про жінок-ветеранок ми говоримо вкрай рідко, а про можливість підтримки для них – ще рідше. Однак, така категорія населення, як жінки-учасниці бойових дій – існує і варто приділяти увагу вивченню їх потреб і запитів, щоб мати можливість надати своєчасну допомогу та підтримку.

Війна стала серйозним випробуванням для громадян багатьох воюючих країн, але на сьогоднішній день, ряд країн і досі забезпечують професійну підготовку жінок до військової справи. Серед таких країн варто виокремити: Канаду, Велику Британію, США, Норвегію, Ізраїль, Північну Корею, Малайзію тощо [6].

За даними Міністерства у справах ветеранів, тимчасово окупованих територій та внутрішньо переміщених осіб, на період 2019 року в Україні було близько 370 000 ветеранів. У Збройних силах України із загальної чисельності 255 000 осіб проходять службу близько 55 000 жінок, із яких більше 25 000 мають військові звання, до того ж, майже три з половиною тисячі – офіцерські. Жінки проходять службу у Національній гвардії України, Державній прикордонній службі України, Службі безпеки України, Національній поліції. Більше 6 000 жінок є учасницями бойових дій.

Ця категорія отримувачів соціальних послуг характеризується зміною орієнтації цінностей, незадоволенням новим соціальним та професійним статусом, порушеннями соціальної взаємодії та втратою інтересу до громадського життя, зниження активності, прагнення до соціальної ізоляції. Адаптація учасників бойових дій до цивільного життя супроводжується відчуттями краху перспектив, ізоляції та відчуження від суспільного життя, оскільки в реальному

житті їх досвід та знання часто виявляються не потрібними цивільним людям в громадах [1].

Нерідко буває так, що чоловіки охоче розповідають про своє перебування в зоні АТО/ООС про операції, у яких брали участь, натомість жінки про це говорять менше. Часто свою причетність до бойових дій жінки взагалі приховують, неохоче йдуть на контакт із пресою, не бажають розповідати про свій досвід війни, адже не вважають себе героями. Така скритність може бути пов'язана зі ставленням суспільства до ролі жінки на війні та страхом знецінення її досвіду [2].

На думку психологині Катерини Музюкіної, складністю, з якою може стикнутися жінка-ветеранка, є ставлення суспільства до неї. За словами пацієнток госпіталю, близько 60% населення реагують схвально, коли чують про участь жінки у війні, але 40% знецінюють військові здобутки ветеранки.

Травматичний досвід, який отримують жінки і чоловіки під час участі у військових діях – відрізняється значно, тому і процес адаптації та реабілітації жінок-учасниць бойових дій до мирного життя має свої особливості. Окрім загальних переживань, які відчуває жінка у зв'язку із виконанням своїх професійних обов'язків, жінка також може стикатися із нерозумінням, знеціненням, неприйняттям тощо [3].

Неготовність учасників бойових дій звертатися за допомогою може ускладнити їх загальний психологічний стан, первинні травми можуть стати причиною виникнення нових проблем, які буде складно вирішити в майбутньому, якщо не звернутися за допомогою вчасно. Неможливість поділитися своїми хвилюваннями та переживаннями з друзями, рідними, знайомими породжує замкнутість та соціальну дезадаптацію [5].

З іншого боку, дослідження показують, що більше половини учасниць бойових дій не зустрічаються зі значними проблемами або здебільшого вирішують їх самостійно і потребують лише окремих соціальних послуг. До третини опитаних – зустрічається з проблемами, які не можуть подолати, і потребують суттєвої соціальної допомоги. Близько п'ятої частини жінок мають системні проблеми соціальної адаптації, що вимагають комплексу соціальних послуг [2].

Цікавим є той факт, що в багатьох країнах світу, обов'язок по наданню професійної допомоги такій категорії населення, як військовослужбовці та ветерани війни, виконують військові соціальні працівники (навіть виокремлено спеціальний напрям роботи – військова соціальна робота). Окрім цього, в різних країнах світу є певні особливості та обмеження проходження військової служби жінками та передбачені обов'язкові соціальні гарантії [4].

На рівні ОТГ має обов'язково відбуватися оцінка проблем і потреб учасниць АТО/ООС та визначення потреби у наданні їм соціальних послуг, жінкам можуть бути запропоновані первинні прості базові соціальні послуги (інформування, консультування, соціальний

супровід, посередництво, представництво інтересів), за потреби – запропоновані комплексні і спеціалізовані соціальні послуги, просвітницькі, навчальні та профілактичні програми, до надання яких можуть бути залучені державні і комунальні структури (центри надання соціальних послуг, медичні установи та заклади вищої освіти) або на основі соціального замовлення залучені недержавні організації – надавачі соціальних послуг). У випадку, коли необхідні отримувачкам соціальні послуги не можуть бути надані на базі територіальної громади, вони направляються до надавачів соціальних послуг на більш високих рівнях.

Отже, жінка у сучасному суспільстві має ряд своїх особливостей, виконуючи свою соціальну роль. Однак, на сьогоднішній день, жінка – це не лише берегиня своєї родини. Ми звикли: війна – не жіноча справа, однак жінки, які протягом всіх років війни разом із чоловіками оберігають нашу країну – теж є і були учасниця військових дій і вони теж потребують уваги та професійної підтримки.

У сучасному світі питання проходження військової служби жінками та чоловіками не є новим, але має ряд особливостей та проблемних аспектів, які потребують уваги та шляхів вирішення. Аналізуючи міжнародний та вітчизняний досвід системи соціального захисту військовослужбовців не виокремлено механізму надання послуг такої категорії військовослужбовців, як жінки-учасниці бойових дій, тому це питання потребує детального вивчення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. «Життя після конфлікту: Опитування щодо соціально-демографічних та соціально-економічних характеристик ветеранів конфлікту на сході України та їхніх сімей» (МОМ, січень 2020 р.) https://iom.org.ua/ua/http%3A//iom.org.ua/sites/default/files/veterans_reintegration_survey_2020_ukr.pdf
2. «Невидимий батальйон»: участь жінок у військових діях в АТО (соціологічне дослідження) / за заг. ред. Тамари Марценюк. - К.: ФОП Клименко, 2016. – 80 с.
3. *Обов'язковий призов жінок у армію: міжнародний досвід та Україна [Електронний ресурс] // Український інтерес. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <https://uain.press/articles/obovyazkovyj-pryzov-zhinok-u-armiyu-mizhnarodnyj-dosvid-ta-ukrayina-605256>*
4. Полтавець Т. «Наша сила – у нашій слабкості»: Закон про гендерну рівність чоловіків та жінок у Збройних силах України [Електронний ресурс] / Т. Полтавець // Громадська думка про правотворення. – 2018. – №16 (160). – С.10-15. – Режим доступу: <http://nbuviar.gov.ua/images/dumka/2018/16.pdf>
5. Савицький В. Особливості військової соціальної роботи з різними категоріями клієнтів [Електронний ресурс] / В.І. Савицький – Режим доступу до ресурсу: https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/4875/1/11%20-%201_9_%20-%2022.pdf
6. *Will Letting Women Fight Fix Gender Inequality? [Електронний ресурс] // Foreign Affairs. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.foreignaffairs.com/articles/united-states/2018-04-23/will-letting-women-fight-fix-gender-inequality>*